

Zpráva 1*08

ekologického právního servisu

Editorial

Pavla France

člena výkonného týmu EPS
vedoucího programu GARDE

Vážení přátelé, máte před sebou první vydání Zpráv EPS, které navazuje na tradici Infolistů EPS. Nové jméno provází také nový obsah, podaný – jak doufáme – srozumitelněji a čtivěji. Uvědomili jsme si totiž, že přestože právníci a právničky EPS dělají spoustu potřebné veřejně prospěšné práce, ne vždy se nám ji daří veřejnosti sdělovat přístupnou formou.

Na úvodní straně naleznete podrobnější článek o nové strategické kauze. Dále Zprávy obsahují výběr toho nejzajímavějšího za uplynulou polovinu roku a na zadní straně se pak můžete seznámit s výběrem našich úspěchů za rok 2007.

Při naší práci jsme v dennodenním kontaktu s úřady, silnými korporacemi a vůbec s lidmi, kteří o nás všech rozhodují. S absurdností, ale i vážností situací, do kterých se dostáváme, se často nelze vypořádat jinak než vtípem. Tím nechceme říct, že se při práci jenom smějeme, ale někdy je nejlepší si z věcí udělat jednoduše srandu. Proto jsme se rozhodli zařadit do Zpráv také odlehčující prvek v podobě komiksů, jejichž autorem je herec a režisér Jiří Jelínek, kterému tímto velice děkujeme a doufáme, že jeho hrátky se slovy a osobitý kreslířský výraz Vám zpestří jinak závažnou četbu. *

(Nebe nad Ostravou

Velká část Moravskoslezského kraje patří k oblastem, které jsou postiženy pravidelným a závažným překračováním imisních limitů koncentrací škodlivých látek v ovzduší. Největším zdrojem emisí v regionu (a jedním z největších v ČR) je hutní komplex ArcelorMittal.

Mittal leží necelé 3 km od Radvanic a Bartovic, městského obvodu Ostravy, navíc ve směru převažujícího větru. Obyvatelé jsou tak téměř permanentně zasazeni čpícím oblakem zplodin, který je velmi dobře viditelný i pouhým okem.

Ukazatele znečištění ovzduší v této lokalitě se vymykají nejen zákonným normám, ale dokonce i běžné realitě v dalších výrazně postižených částech Ostravy. Přestože průmyslové podniky se na znečištění ovzduší v regionu podílejí největší měrou, orgány státní správy zjevně nejsou schopny prosazovat účinná opatření k minimalizaci dopadů jejich činností, přestože je to jejich zákonným posláním.

Konkrétním příkladem může být proces tzv. integrovaného povolování pro provoz ArcelorMittal. Povolování představuje velmi účinný nástroj, stanovující podnikům povinnost provozovat závody s využitím nejlepších známých a dostupných technik v oboru. Úředníkům navíc ukládá povinnost zohlednit ve vydaných

povoleních aktuální stav životního prostředí v okolí závodu. V praxi je však tato povinnost ignorována.

Předběžná analýza, provedená programem GARDE, ukazuje, že téměř všechna povolení vydaná pro ArcelorMittal nereflektují katastrofální stav ovzduší v oblasti. ArcelorMittal tak sice plní oficiálně stanovené limity, ale na obyvatele žijící v jeho sousedství má toto plnění ničující dopad.

Společnost navíc intenzivně mediálně bojuje s pověstí enormního znečišťovatele a snaží se svou odpovědnost rozmělnit a zrelativizovat. Dosavadní zkušenosti ukazují, že investice ArcelorMittal jsou motivovány především nutností obnovit s co nejmenšími náklady dosluhující zařízení. Důkazem je nyní zastavený proces povolování výstavby nové koksovny. Pod hlavičkou ekologizace provozu ArcelorMittal předložil projekt využívající nevyhovující, „špinavou“ a zastaralou technologii.

Program GARDE monitoruje případ od podzimu 2007. >

Aktivním obyvatelům Radvanic a Bartovic jsme poskytli poradenství při založení občanského sdružení Vzduch (nyní již téměř 150 členů), pomoc s peticí vyzývající odpovědné subjekty k nápravě situace (v současné době přes 2300 podpisů) a zpracovali podněty krajskému úřadu k zahájení přezkumu povolení vydaných pro ArcelorMittal. Těmito kroky byl

zahájen dlouhodobý projekt Nebe nad Ostravou. Jeho cílem je snížit enormní zatížení obyvatel Ostravska prosazením odpovědnosti největšího hutního podniku v ČR, odstraněním systémových problémů spojených s výkonem státní správy a významným posílením kapacit občanských iniciativ a občanské společnosti v ostravské aglomeraci. *

Kauzu řeší program GARDE, více informací naleznete na stránkách: www.eps.cz, www.responsibility.cz

vedoucí projektu:

Jan Šrytr

právník programu GARDE

Projekt výstavby R52 může způsobit žaludeční vředy.

Úřady koncem roku 2007 na základě námitek právníků EPS zastavily všechna řízení na stavbu rychlostní komunikace R52 přes Mikulov.

Stejně tak ombudsman přijal naše hlavní argumenty, a sice, že příprava stavby probíhá netransparentním způsobem, bez objektivního srovnání vlivů dvou hlavních variant. Trasa vedoucí v těsné blízkosti Pálavy by stát přišla minimálně na 10 miliard korun (což je roční rozpočet Ministerstva kultury). Ke spojení na Vídeň by však podle kritiků projektu stačila stávající dálnice D2 s obchvatem přes Břeclav. Obhájcem projektu nadále zůstává Ministerstvo dopravy a vedení Jihomoravského kraje zosobněné radní Procházkovou, která podle rychlostní silnice R52 pojmenovala jeden ze svých žaludečních vředů. *

Hlukové mapy a hlukové žaloby

Na konci ledna 2008 zveřejnilo Ministerstvo zdravotnictví takzvané strategické hlukové mapy. Právníci EPS v únoru zpracovali jejich analýzu a odhalili několik nedostatků.

Více než půlroční zpoždění oproti požadavkům evropské směrnice. Mapování v rozporu jak s evropskou, tak i českou legislativou zahrnuje pouze katastrální území Prahy, Brna, resp. Ostravy. Některé údaje a výsledky mapování neodpovídají současné situaci. To vše může mít negativní vliv na zpracování akčních plánů

snížování hlukové zátěže. Na chyby ve zpracování hlukových map jsme upozornili Evropskou komisí. Přes zmíněné nedostatky mapování již nyní jasně prokázalo, že hlukem je u nás obtěžováno téměř tři sta tisíc obyvatel. Během února tohoto roku podali právníci EPS čtyři hlukové žaloby v různých částech České republiky, v řadě dalších případů vyjednávané se státem nebo krajem jako vlastníky silnic. Pokud nevyhoví našim požadavkům ke snížení hlukového zatížení, budeme se domáhat nápravy u soudu. *

Aktuální informace můžete sledovat na www.hluk.eps.cz.

Politika územního rozvoje 2008

Cesta k prosazení nových jaderných elektráren, úložišť jaderného odpadu a kontroverzních dálnic?

Ministerstvo pro místní rozvoj již několik měsíců v tichosti pracuje na dokumentu s názvem Politika územního rozvoje. V jejím prvním návrhu z ledna 2008 se objevily i záměry, o kterých buď veřejnost nemá tušení, nebo které jsou předmětem vášnivých diskusí a doposud nebyly schváleny (nové jaderné elektrárny Tetov a Blahutovice, šest

potenciálních úložišť vyhořelého jaderného paliva, trasy některých dálnic – D3 z Prahy přes Posázaví, R52, apod.).

Právníci EPS kritizovali postup ministerstva a ve spolupráci s dalšími NNO připravil detailní připomínky k textu návrhu Politiky. EPS považuje za nezbytné, aby tento vysoce důležitý dokument byl připravován za co možná nejširšího společenského konsensu. Proto se zasazuje o širší zapojení veřejnosti v dalších fázích přípravy Politiky. *

Automobilka Hyundai spěchá a zatím se jí to vyplácí

Hyundai Motor Manufacturing Czech, s. r. o., je se svým původním harmonogramem výstavby ve skluzu již od začátku, snaží se však splnit plán za každou cenu. A tak na polích, kde se dříve pěstovalo známé nošovičké zelí, rostou tovární haly nového závodu. Ve spěchu však automobilka poněkud zapomíná dodržovat právní předpisy i smlouvu (Deklaraci porozumění) uzavřenou s nevládními organizacemi pod vedením právníků programu GARDE. Na konci roku jsme intenzivně řešili protiprávní jednání automobilky v následujících případech.

V rozporu se schváleným projektem Hyundai výrazně zmenšil rozměry odlučovačů ropných látek. To povede k nižší ochraně vod před znečištěním. Přes dlouhá vyjednávání Hyundai odmítá cokoliv změnit. EPS zvažuje další právní kroky.

Ví se, že továrna ročně vyrobí minimálně 300 tisíc automobilů, přesto si nechal Hyundai povolit lakovnu pouze na 25 tisíc karoserií za rok. Při takové produkci lakovna nepodléhá hodnocení podle zákona o integrované prevenci.

Hyundai se tímto krokem buď snažil co nejrychleji dostat povolení, které měl mít už v listopadu roku 2006, nebo měl v plánu prodat zbylých 275 tisíc aut bez laku.

Řízení o odstranění čtyř výrobních hal závodu továrny Hyundai zahájil Stavební úřad v Dobré na konci října 2007, neboť Hyundai je postavil v rozporu se stavebním povolením. Stavební úřad však svým laxním přístupem i tak umožnil automobilce neztrácet čas, když nevyzval stavebníka k okamžitému zastavení prací.

O tom, že se nejednalo o ojedinělé zakolísání, ale že je tento postup zřejmě

dlouhodobou strategií Hyundai svědčí aktuální řízení o odstranění dalších osmi staveb a zákaz pokračovat ve stavebních pracích dokud nebude ve věci rozhodnuto. Vydání rozhodnutí může trvat několik měsíců, o které by se stavba mohla dostat do skluzu.

EPS ve všech případech připravuje a realizuje kroky vedoucí k nápravě. Více informací o naší nepřetržité a nelehké snaze upozorňovat Hyundai na fakt, že porušováním zákonů se dobré sousedské vztahy nebudují, naleznete na stránkách www.responsibility.cz, www.eps.cz. ✨

Poradna EPS

Příspěvek EPS k fungování občanské společnosti spočívá také v každodenní práci poradny. Děje se tak hned v několika rovinách. V prvé řadě poradna ve stovkách případů poskytuje jednotlivcům, nevládním organizacím a obcím bezplatnou právní pomoc. Do této činnosti současně zapojuje studenty práv a dá se říci, že tak vychovává

budoucí generaci právníků a úředníků, pro které ochrana lidských práv a životního prostředí bude důležitou hodnotou. Poradna také významně multiplikuje práci ostatních právníků EPS, neboť poznatky a výsledky z rozličných právních sporů mohou být využity na pomoc aktivním občanům, kteří se na nás obrátí s žádostí o radu v konkrétní situaci.

Je těžké vybrat z více než jedenácti set dotazů za rok jeden, který by činnost poradny v nějakém smyslu charakterizoval. Následující případ je ovšem příznačný tím, že aktivní občané jsou vystaveni silnému tlaku investora, pokusům o diskreditaci a zastrašování. Naše pomoc tak není pouze právní, ale do značné míry i morální.

Případ Ostravice

Na území obce Ostravice je připravována velkoplošná výstavba rekreačních objektů. Většina z nich má být umístěna na zemědělské půdě, zcela mimo centrum obce a bez jakékoliv vazby na stávající zástavbu, čímž znehodnotí tradiční ráz podhorské obce Ostravice i Chráněné krajinné oblasti Beskydy. Místní

obyvatelé učinili několik kroků, kterými vyjádřili svůj nesouhlas s tímto záměrem. Jedním z nich byla i petice zastupitelstvu a radě obce, aby nepodporovaly výstavbu do doby schválení nového územního plánu.

Investor se rozhodl aktivně bránit proti kampani místních a podal na iniciátory petice oznámení o podezření ze spáchání trestného činu pomluvy a poškozování cizích práv. Petiční právo je ale jedním ze

základních a ústavně zaručených práv občana, petice tak sama o sobě nemůže být považována za protizákonný akt. Aby splnil svou výhrůžku a pohnal iniciátory k trestní odpovědnosti, musel by investor nejprve dokázat, že informace obsažené v petici jsou nepravdivé. Místní občané se obrátili na poradnu EPS, která jim poskytla právní konzultace spolu s právním rozbořem.

Poradnu můžete kontaktovat na telefonním čísle 545 575 229, nebo e-mailem na poradna@eps.cz

Výběr z našich úspěchů za rok 2007

Vyvlastňovací zákon

Dosáhli jsme s pomocí dalších nevládních organizací stažení návrhu zákona o vyvlastňování, který měl zrušit odkladný účinek žaloby proti vyvlastnění. Postižený by tak de facto i de iure o nemovitost přišel a teprve poté by soud rozhodoval o zákonnosti vyvlastnění nebo spravedlivé náhradě. *

Horní zákon

Do novely horního zákona se nám podařilo prosadit širší účast veřejnosti při rozhodování o důlní činnosti a umožnit přezkum starých rozhodnutí. Novela nyní putuje legislativním procesem. *

Nadační fond Hyundai bude podporovat občanské aktivity

Programu GARDE se podařilo prosadit progresivní nastavení grantových podmínek na úroveň, jakou nemá žádný jiný korporátní fond v České republice. Nadační fond Hyundai bude podporovat občanské iniciativy zaměřené na kontrolu výkonu veřejné správy, odpovědnosti korporací či například kontrolu korupce. *

Evropská směrnice proti klamání spotřebitele

Aktivity programu GARDE vedly k přeformulování návrhu implementace Evropské směrnice proti klamání spotřebitelů. Vládou schválená podoba implementace tak nyní umožňuje zasáhnout proti tzv. korporátnímu greenwashingu a whitewashingu a Českou republiku nečekají postihy ze strany Evropské komise pro špatnou implementaci. *

EIA pro středočeský úsek dálnice D3

Ministerstvo životního prostředí převzalo většinu našich požadavků pro další fázi procesu EIA. ŘSD je nyní musí zpracovat do dokumentace varianty trasy dálnice. Příprava stavby D3 je pozastavena do doby, než bude zvolena nejvhodnější varianta jejího vedení ve Středočeském kraji. *

Rychlostní komunikace R52

Ke konci roku 2007 byla všechna řízení na R52, kterých jsme se účastnili, zastavena, přerušena, nebo bylo vydáno nesouhlasné rozhodnutí. *

D8 přes České středohoří

Nejvyšší správní soud na základě naší žaloby rozhodl, že územní rozhodnutí pro stavbu D8 přes České středohoří je pro neposouzení variant nezákonné a musí být zrušeno. Vzhledem k tomu, že stavba byla mezitím v podstatě zahájena, můžeme být maximálně „hrdí“ na to, že máme v Evropě první oficiálně nezákonnou dálnici vedoucí přes chráněné území. *

Pokuta Intersparu: půl milionu

Na základě podnětů programu GARDE prošetřily úřady práce přijímací řízení šesti obchodních řetězců, v jejichž dotaznících se objevily otázky diskriminačního charakteru (otázky na těhotenství, počet dětí, rodinný stav, apod.). Kontrolní úřady za porušování pracovníprávních předpisů dosud ukládaly jen směšně nízké pokuty. Půl milionu vyměřených Intersparu tak lze pokládat za průlom. *

Příroda vs. betonové lobby

Slavíkovo ostrovy. V roce 2007 soud na základě naší žaloby zrušil klíčové povolení ministerstva životního prostředí a ministr Bursík následně rozhodl nové povolení nevydat. Podařilo se tak zastavit devastační projekt plavebního kanálu na Labi u Přelouče, který by zničil největší populaci ohrožených modrásků očkovaných v Čechách. *

Žaloby nevládních organizací mají odkladný účinek

Nejvyšší správní soud v několika rozsudcích v našich případech konstatoval, že soudy musí přiznávat žalobám nevládních organizací odkladný účinek. K historicky prvnímu došlo v případě plánovaného obchvatu Frýdku-Místku přes chráněné území. Místní občanské sdružení zastupuje právník EPS. *

Dálnice a hluk u Evropské Komise

Na základě stížností právníků EPS se Komise nyní zabývá negativními vlivy dopravy na lidské zdraví a životní prostředí. Podali jsme také stížnost na nedostatky při schvalování Operačního programu Doprava, z něž má být v příštích letech financována výstavba dálniční sítě. Evropská komise v této záležitosti podle nás nedostatečně zohlednila chyby, kterých se české úřady dopustily. Proto jsme jako jedna z prvních organizací v Evropě využili nový nástroj dle Aarhuského nařízení ES a podali podnět k přezkoumání rozhodnutí samotné Komise. *

Právníci EPS používají právo k ochraně občanů i jejich životního prostředí.

„ Jsme nevládní, nezisková a nepolitická organizace právníků. Poskytujeme bezplatné právní poradenství a řešíme vybrané případy. Výsledky se snažíme přetavit v systémové změny, které povedou k účinnějšímu vymáhání práva, transparentnější veřejné správě a větší odpovědnosti nadnárodních korporací.

{ EPS Brno

Dvořákova 13
602 00 Brno
tel.: +420 545 575 229

{ EPS Praha

kancelář Zeleného kruhu, o. s.
Lublaňská 18, 120 00 Praha 2
tel.: +420 222 517 143

{ EPS Tábor

adresa správce účtu
Převrátílská 330
390 01 Tábor

Mnohokrát děkujeme všem, kteří nás podpořili a podporují. Pomocí můžete i Vy!

Číslo účtu EPS je:
471298763/0300

Otázky týkající se možného způsobu podpory zodpovíme na e-mailu:
fondeps@eps.cz

► Aktuální informace o jednotlivých kauzách najdete na www.eps.cz